

פרסום עיתי, עורך: ד"ר רז צימט

איך להפוך דיפלומט אפרורי לנשיא? אסטרטגיית הבחירות של סעיד ג'לילי

סעיד ג'לילי, מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, מסתמן בימים האחרונים כאחד המועמדים הבולטים במערכת הבחירות לנשיאות איראן לנוכח תמיכה גוברת מצד גורמים בימין השמרני במועמדותו והאפשרות שהמנהיג העליון יתמוך בו בזכות עמדותיהם המשותפות ונאמנותו הפוליטית. כמה חולשות בסיסיות, ובראשן: חוסר ניסיון פוליטי והיכרות ציבורית מוגבלת עימו ועם תוכניותיו מעיבות, עם זאת, על סיכויי לזכות בבחירות. בשבועות האחרונים, ובעיקר מאז הגשת מועמדותו, מנהלים תומכיו מערכה אינטנסיבית לקידום בחירתו. מערכה זו כוללת שימוש נרחב ביותר במדיה החברתית והשקת עשרות בלוגים על-ידי תומכיו ברחבי איראן. בשלב זה מסתמן, כי ג'לילי מכוון את עיקר מאמציו למעמדות הנמוכים בחברה, לאזורי הפריפריה ול"גרעין הקשה" של תומכי המשטר. במסגרת מערכת הבחירות מנסים תומכיו להציגו כמהפכן המחויב לשכבות החלשות בחברה, מקיים אורח חיים צנוע, מוסלמי אדוק, נכה מלחמה המוכן להקריב את חייו למען המולדת ופוליטיקאי הנאמן למנהיג העליון ולעקרונות מדיניותו. מוקדם להעריך בשלב זה עד כמה תצליח אסטרטגיית הבחירות של ג'לילי בגיוס תמיכה ציבורית משמעותית במועמדותו. היא עשויה, עם זאת, לפצות במידה מסוימת על חולשותיו המרכזיות אם גורמים בימין השמרני ובקרב מוקדי כוח משמעותיים, ובהם: משמרות המהפכה, הבסיג' והממסד הדתי יתגייסו לתמוך בו ובעיקר אם המנהיג העליון יכריע בזכות תמיכה (ולו מרומזת) במועמדותו.

ב-22 במאי פרסם ד"ר אמיר מחביאן (Amir Mohebian), מבכירי הפרשנים הפוליטיים המזוהים עם המחנה השמרני, מאמר מערכת בעיתון רסאלת (Resalat) תחת הכותרת: "נקודות החולשה והעוצמה של סעיד ג'לילי". במאמר כתב מחביאן, כי אף על-פי שג'לילי לא ביטא רצון אישי רב להתמודד בבחירות ולא עשה מאמצים ניכרים לגייס תמיכה במועמדותו, הנסיבות הפוליטיות הציבו אותו בעמדה משמעותית לקראת הבחירות והפכו אותו למועמד מוביל מטעם השמרנים.

מחביאן פירט כמה נקודות חולשה לצד כמה נקודות עוצמה המאפיינות את ג'לילי. בצד החולשות מנה הפרשן הפוליטי חמש חולשות בולטות:

א. ניסיון ביצועי מועט.

ב. שירותו כדיפלומט, שהפך את התנהלותו לשקולה, שמרנית ואיטית. גישה זו עלולה ליצור עבורו בעיות בתפקידי ניהול ביצועיים, בהם נדרשת פעולה מיידית ונחרצת.

ג. יחסי ציבור בלתי-פעילים: אופיו הביישני מבטא גישה פסיבית ביחס לדעת הקהל ולסביבתו בניגוד לאופיים המקובל של פוליטיקאים. ג'לילי אינו מוכר כמי שמנסה להשפיע על אחרים והוא נעדר יכולת לשלוט על סביבתו.

ד. רדיפת צדק בלתי-מעשית. הוא משמיע סיסמאות בנוגע לחתירה לצדק, אך נוטה להכללות ולהתפלספות. הוא מדבר על צדק במשמעותו האידיאלית אך אינו מציג תוכניות מעשיות למימוש האידיאלים, בעיקר בתחום הכלכלה שאינו תחום התמחותו של ג'לילי.

ה. היכרות מועטה של החברה עימו.

ו. בצד העוצמות מנה מחביאן שלוש נקודות מרכזיות:

(1) הוא צעיר.

(2) אין לו רקע שלילי, מה שמפחית את הסיכוי שיריביו ינסו לנצל את עברו כדי לתקוף אותו ולהרוס את תדמיתו.

(3) הוא בעל דימוי חיובי בקרב הכוחות המהפכניים בשל הרקע שלו במלחמת איראן-עיראק, ההקרבה העצמית שלו, אופיו המנומס והרגוע ומסירותו לשלטון חכם ההלכה.

(4) מחביאן העריך בסיכומו של דבר, כי אף על-פי שג'לילי אינו ניחן בתכונות המאפיינות נשיא ונדרשות בדרך כלל מנשיא, אין זה בלתי סביר שהתנאים וההתפתחויות ייצרו את האווירה שתציב אותו בעמדת הנהגה בניגוד להערכות הראשוניות ואף לחוסר נכונותו להתמודד בבחירות (<http://www.resalat-news.com/Fa/?code=141044>).

(5) הערכותיו של מחביאן נתמכות בשיח גולשים, שהתנהל בימים האחרונים מעל גבי האתר צראט ניוז (Serat news), המזוהה עם הימין השמרני. בעקבות פרסום שמות המועמדים הסופיים בבחירות, שאושרו על-ידי מועצת שומרי החוקה, קראו עורכי האתר לגולשים להביע את דעתם ביחס למועמדים שאין בכוונתם להצביע עבורם ולהסביר את הסיבות לכך. רוב הגולשים, שהשיבו על השאלה: "מדוע איני מתכוון להצביע עבור סעיד ג'לילי", נימקו את סירובם להצביע עבורו בהעדר ניסיון פוליטי וביצועי, בהימנעותו מהצגת תוכניות מפורטות וברורות לפתרון מצוקותיה של איראן ובהיותו ממשיך דרכו של הנשיא הנוכחי, מחמוד אחמדינז'אד (<http://www.seratnews.ir/fa/news/113532>) چرا-به-سعيد-جليلی-رای-نمی-دهم).

מיהו סעיד ג'לילי?

סעיד ג'לילי נולד בשנת 1965 בעיר משהד. הוא בעל תואר ד"ר למדעי המדינה מאוניברסיטת אמאם צאדק בטהראן. עבודת הדוקטורט שלו עסקה במחשבה הפוליטית בקוראן והתמקדה במדיניות החוץ בתפישה האסלאמית.

במהלך מלחמת איראן-עיראק שירת ג'לילי בבסיג'. בשנת 1986 איבד את רגלו בפעולת "כרבלאא-5", המתקפה הקרקעית שהפנתה איראן כנגד העיר בצרה שבאיראק.

בשנת 1989 החל ג'לילי לעבוד בשירות משרד החוץ האיראני. בשנים 2001-2005 שימש כמנהל לתכנון מדיניות בלשכת המנהיג העליון וב-2005 חזר לשרת במשרד החוץ. באוקטובר 2009 החליף ג'לילי את עלי לאריג'אני כמזכיר "המועצה העליונה לביטחון לאומי".

אסטרטגיית הבחירות של ג'לילי: חשיפה תקשורתית נרחבת

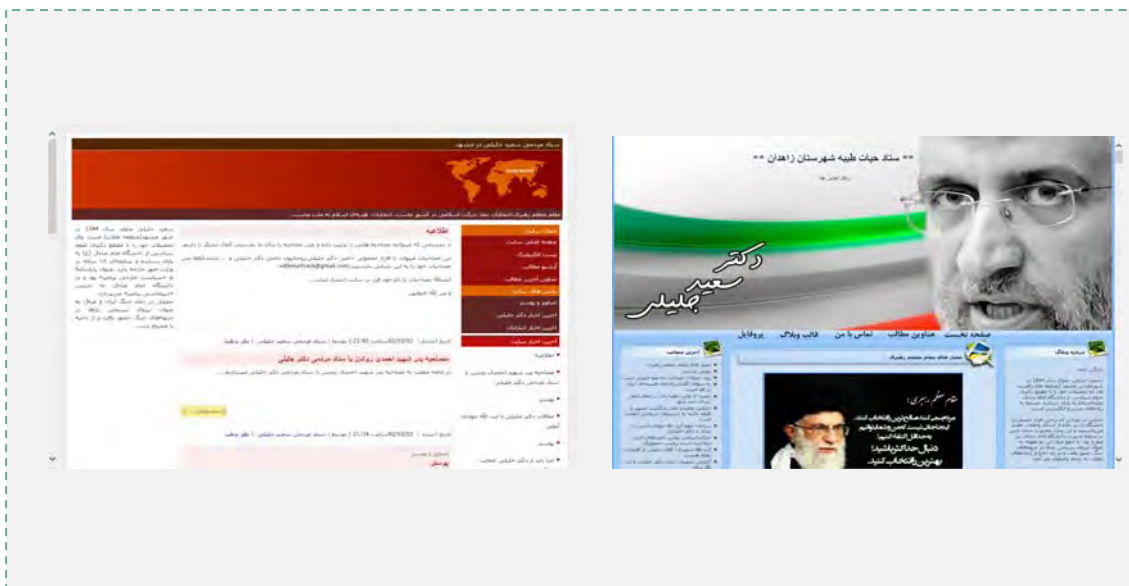
אף על-פי שג'לילי הגיש באופן רשמי את מועמדותו רק ב-11 במאי, יום רישום המועמדים האחרון, הרי שתומכיו החלו לקדם את מועמדותו שבועות ספורים קודם לכן. בחינת אסטרטגיית הבחירות שאימצו עד כה תומכיו מצביעה על כך, שהם חותרים לפצות על חולשותיו המרכזיות, ובראשן היכרות ציבורית מועטה, ולהבליט את דימויו הציבורי החיובי.

בשלב זה מסתמן, כי ג'לילי ממקד את עיקר מאמציו אל מול קהל הבוחרים במעמדות הנמוכים בחברה האיראנית, באזורי הפריפריה וב"גרעין הקשה" של תומכי המשטר. נראה שתומכיו מבקשים לשחזר את הישגו של הנשיא אחמדינז'אד בבחירות 2005 באמצעות הצגתו כמועמד המציג מודל ניהולי אסלאמי ועממי וכמהפכן מסור הקשוב למצוקות השכבות החלשות בחברה ומנהל אורח חיים צנוע. במקביל מדגישים תומכי ג'לילי, כי בשונה מאחמדינז'אד מתכוון ג'לילי להקפיד על נאמנות מוחלטת למנהיג העליון ולפעול בהתאם למדיניותו המוצהרת.

אחת מחולשותיו הבסיסיות של ג'לילי היא חשיפתו המועטה יחסית לציבור הרחב. בניגוד לאחד מיריביו המרכזיים במערכת הבחירות, מחמד-באקר קאליבאף (Mohammad Baqer Qalibaf), שהפך בשנים האחרונות לדמות מוכרת היטב בציבור הרחב בזכות כהונתו המוצלחת כראש עיריית טהראן, ההיכרות הציבורית עם ג'לילי מתבססת בעיקר על דיווחי התקשורת סביב פעילותו הדיפלומטית במסגרת תפקידו כמזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי וכראש משלחת איראן למשא ומתן הגרעיני עם מעצמות המערב. תפקיד זה תרם אומנם לחשיפתו התקשורתית, אך חשיפה זו מוגבלת לסוגיית המשא ומתן הגרעיני ולא לנושאים המרכזיים המעסיקים את הציבור האיראני במערכת הבחירות הנוכחית, ובראשם: המשבר הכלכלי.

בניסיון להתגבר על חולשה זו חותרים תומכי ג'לילי להגביר באופן משמעותי ותוך פרק זמן קצר את נוכחותו התקשורתית ואת חשיפתו בפני הציבור הרחב. לשם כך נעשה שימוש נרחב ביותר – גם ביחס למועמדים אחרים – במדיה חברתית. בימים האחרונים יזמו תומכי ג'לילי תוכנית להשקת עשרות בלוגים על-ידי פעיליו ברחבי איראן. אתר המטה הוירטואלי של ג'לילי (<http://bloggers.saeedjalili.org>) כולל כבר כיום קישור לעשרות רבות של בלוגים המזוהים עם תומכיו וכוללים מידע עליו, על עמדותיו ועל פעילותו. האתר מאפשר גישה נוחה לבלוגים באמצעות הקלקה על מפת איראן המחולקת למחוזות. הקלקה על שם המחוז מעבירה לפירוט בלוגים שהושקו על-ידי תומכי ג'לילי במחוז זה.

יזמת הבלוגים של תומכי ג'לילי, שהותנעה תחת הכותרת: "כל בלוג הוא מטה תמיכה בד"ר ג'לילי", אינה מוגבלת לטהראן בלבד. עשרות בלוגים הוקמו על-ידי תומכיו במחוזות מרוחקים ברחבי איראן ובמקביל הושקו בלוגים על בסיס מקצועי, כגון: בלוגים של מורים תומכי ג'לילי. יזמת הבלוגים מבטאת את מאמצי ג'לילי להרחיב את בסיס התמיכה שלו בקרב מגזרים מגוונים ובאזורי הפריפריה, שבהם קיים ייצוג גדול יותר לאוכלוסיות חלשות יחסית הסובלות לעיתים קרובות ממצוקות כלכליות ומהזנחה רבת שנים מצד השלטונות.

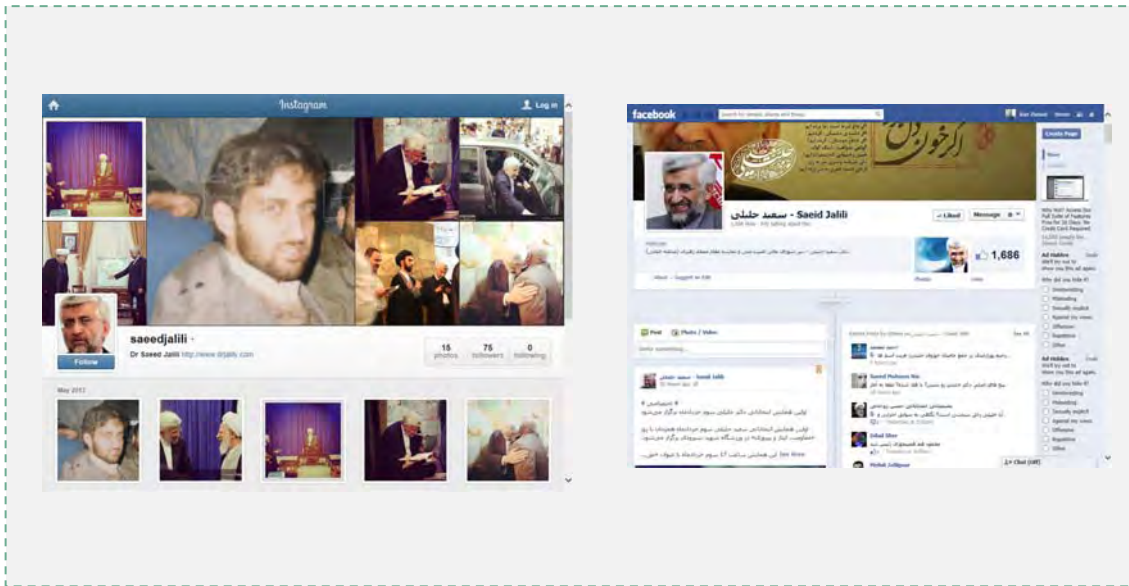

בלוג תומכי ג'לילי במشهد, עיר הולדתו של ג'לילי,
<http://drjalilimashhad.blogfa.com>

בלוג של תומכי ג'לילי בזאהדאן (Zadehan)
 במחוז סיסתאן-בלוצ'יסתאן, <http://saeed-jalily.blogfa.com>

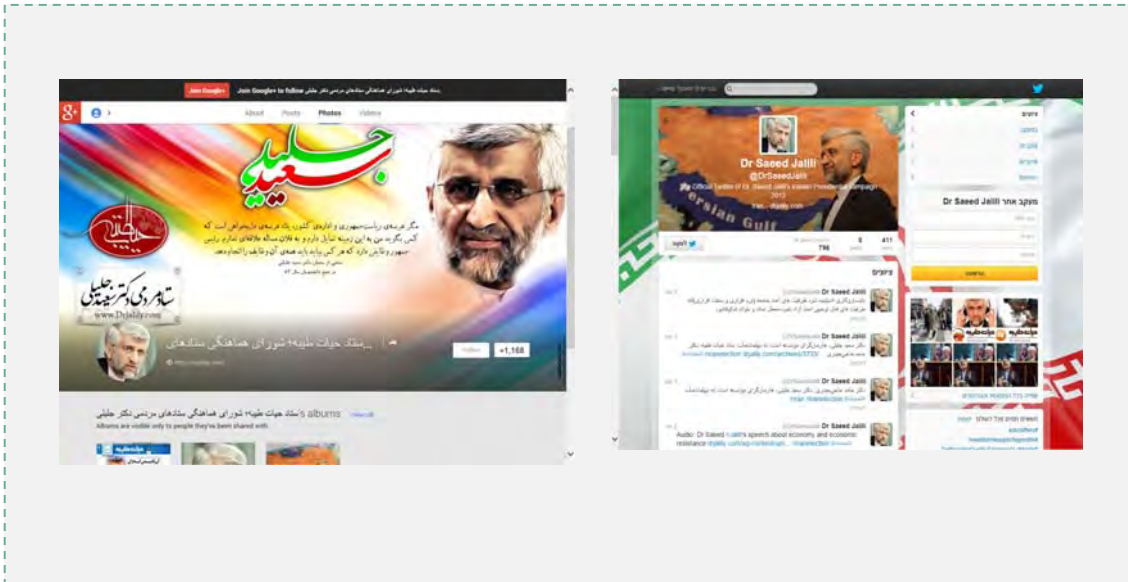

בנוסף לפעילות תומכיו באמצעות הבלוגים הרחוב ג'ילי את נוכחותו ברשתות החברתיות ופתח חשבונות בפייסבוק, בטוויטר, באינסטגרם ובגוגל פלוס.

ג'ילי באינסטגרם

אחד מדפי הפייסבוק של תומכי ג'ילי

מהפכן עממי, צנוע, נכה מלחמה ועם "כתם על המצח"

במסע הבחירות של ג'לילי ניכרים מאמצי תומכיו להבליט מאפיינים מרכזיים בדמותו הציבורית ולהציגו כמהפכן המחויב לשכבות החלשות בחברה, מקיים אורח חיים צנוע, מוסלמי מאמין, נכה מלחמה המבטא בנכותו את נכונותו להקרבה עצמית ונאמן למנהיג העליון ולעקרונות מדיניותו.

השם שנבחר למטה הבחירות של ג'לילי: "עליית המדוכאים" (خیزش مستضعفین) מבטא את שאיפתו להרחיב את בסיס התמיכה שלו בקרב השכבות החלשות בחברה. זאת במיוחד לנוכח זיהויים של כמה מהמועמדים הבולטים האחרים במערכת הבחירות, ובהם שני המועמדים הרפורמיסטים: חסן רוחאני (Hassan Rouhani) ומחמד-רזא עארף (Mohammad-Reza Aref) וראש עיריית טהראן, מחמד-באקר קאליבאף, עם המעמד הבינוני המשכיל.

העיתונאי מהדי פזא'לי (Mehdi Faza'eli), אחד מתומכי ג'לילי, הצהיר השבוע כי ג'לילי הוא המועמד היחיד שיכול לייצג את המעמדות הנמוכים בחברה בעוד שיתר המועמדים מייצגים את המעמד הבינוני ואת המעמד הגבוה. הוא ציין, כי כל המועמדים מדברים על צדק ועל השכבות החלשות, אך כאשר האזרחים רואים באילו בתים הם מתגוררים, הם אינם יכולים להאמין להם ולסיסמאותיהם. ג'לילי הוא המועמד היחיד שיכול, לדבריו, לייצג את המוני העם ולקדם את הצדק עליו הוא מדבר (<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13920302000738>).

כחלק מניסיונותיו של ג'לילי לפנות לציבור המצביעים בשכבות החלשות בחברה מבליטים תומכיו את אורח חייו הצנוע. מיד לאחר הגשת מועמדותם של ג'לילי ושל עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני ב-11 במאי הזדרזו תומכי ג'לילי לפרסם את תמונתו, שבה הוא נראה מגיע למשרד הפנים ברכב מסוג "Kia Pride" בעוד שרפסנג'אני הגיע במכונית השרד הכחולה שלו מדגם "מרצדס בנץ". אתרי חדשות המזוהים עם האגף הימני-רדיקלי במחנה השמרני הציגו את תמונות שני המועמדים זו לצד זו תחת הכותרת: "ההבדל בין רכבו של סעיד ג'לילי לזה של האשמי רפסנג'אני".

ג'לילי טס במחלקת תיירים, מתוך: <https://www.facebook.com/Dr.Saeed.Jalili>

מערכת הבחירות של ג'לילי מבליטה גם את אדיקותו הדתית ואת מחויבותו לממסד הדתי. מחויבות זו מודגשת במיוחד על רקע הביקורת, שהושמעה בשנים האחרונות מצד אנשי דת בכירים כנגד אחמדינז'אד ותומכיו ("הזרם הסוטה"), שקראו תיגר כנגד הממסד הדתי, הדגישו את המרכיב התרבותי האיראני על פני המרכיב האסלאמי-דתי בזהות הלאומית האיראנית ועודדו תפישות משיחיות.

יממה אחת בלבד לאחר אישור מועמדותו על-ידי מועצת שומרי החוקה נסע ג'לילי לעיר קום ונפגש עם כמה מאנשי הדת הבכירים. מעמדם של אנשי הדת באיראן נשחק אומנם בשנים האחרונות ונוכחותם במוסדות הפוליטיים הנבחרים על-ידי הציבור, למשל: המג'לס, פחתה משמעותית. מגמה זו ניכרת גם ברשימת שמונת המועמדים במערכת הבחירות הנוכחית לנשיאות הכוללת רק מועמד אחד (חסן רוחאני) שהינו איש דת בהשכלתו. אנשי הדת הבכירים עדיין זוכים, עם זאת, להשפעה ציבורית רחבה, בעיקר בקרב השכבות המסורתיות בחברה והפוליטיקאים הבכירים מייחסים, לפיכך, חשיבות רבה – ולו פורמאלית – לפגישות עם אנשי הדת הבכירים בקום ולהצגת תוכניותיהם בפניהם.

במהלך פגישותיו עם אנשי הדת ציין ג'לילי, כי בעוד שרבות ממדינות העולם מקיימות דמוקרטיה, איראן מקיימת אסלאם הנעלה יותר מדמוקרטיה. הוא הדגיש את הצורך לבסס את מדיניות הממשלה בתחומי הפוליטיקה, החברה, הכלכלה והתרבות על המחשבה הדתית האסלאמית ואמר, כי צריך לשכנע את האזרחים שאין להגביל את הדת רק לתחומי הפולחן אלא לממשה בכל תחומי החיים (<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13920301000383>).

להוכחת אדיקותו הדתית יכול ג'לילי לעשות שימוש בכתם הבולט שעל מצחו המאפיין גברים מוסלמים אדוקים. כתם זה נגרם כאשר הם מתפללים תוך כריעה והצמדת מצחם לרצפה.

נושא נוסף שזוכה להבלטה מצד תומכי ג'לילי ברשתות החברתיות הוא השתתפותו הפעילה במלחמת איראן-עיראק ונכותו הפיזית שנגרמה כתוצאה מהמלחמה. נכות זו מוצגת כביטוי לנכונותו להקרבה עצמית למען מולדתו. באתרים המזוהים עם ג'לילי וברשתות החברתיות מתפרסמות תמונות רבות מתקופת מלחמת איראן-עיראק ופציעתו במהלך המלחמה מודגשת בביוגרפיה הרשמית שלו. שירותו בבסיג' במהלך שנות השמונים עשויה לסייע לו להרחיב את בסיס התמיכה שלו גם בקרב כוחות הבסיג'

ומשמרות המהפכה ואף לנצל את התשתית הנרחבת שבידי ארגונים אלה, כדוגמת "מעגלי ישרי הדרך" הפועלים במסגרת תוכנית ההכשרה של חברי בסיג' ברחבי איראן, לשם קידום מועמדותו.¹

ג'לילי במלחמת איראן-עיראק

על רקע חילוקי הדעות החריפים, שהתגלעו בשנים האחרונות בין המנהיג העליון לנשיא אחמדינז'אד, מדגיש ג'לילי את נאמנותו המוחלטת לח'אמנהאי ולמדיניותו המוצהרת. בימים האחרונים שב ג'לילי והדגיש, כי נשיא איראן חייב לשמור אמונים למנהיג העליון. בפגישה עם אנשי הדת הבכירים בקום אמר ג'לילי, כי נאמנות זו חייבת לבוא לידי ביטוי גם במעשיו של הנשיא. הוא ציין, כי גם במקרים בהם עמדת הנשיא מנוגדת לעמדתו של המנהיג העליון, הוא חייב לפעול בהתאם לעמדת המנהיג שהינו הפוסק האחרון בכל התחומים (http://hemasehsiyasi.com/Detail_Page/235).

גם בהצהרותיו בנוגע לעמדותיו בסוגיות הקשורות למדיניות החוץ האיראנית מבטא ג'לילי את עמדותיו המוכרות של המנהיג העליון. בשונה מחלק מהמועמדים, ובהם רוחאני וקאליבאף, שביטאו עמדה שונה מזו של המנהיג והביעו נכונות עקרונית (גם אם מסויגת) לפתוח במשא ומתן עם ארצות-הברית, הצהיר ג'לילי כי הוא מתנגד עקרונית למשא ומתן כזה. השקפותיו המוכרות של ח'אמנהאי הדהדו גם בהתייחסותו של ג'לילי לסוגיות חוץ אחרות, ובהן: מדיניות הגרעין, מדיניות איראן כלפי סוריה והגדרת ההתקוממויות בעולם הערבי כביטוי ל"התעוררות אסלאמית" השואבת השראתה מהמהפכה האסלאמית באיראן.

¹ ראו בהקשר לתשתית פוטנציאלית זו, "מעגלי ישרי הדרך": תשתית להשפעה אפשרית של הבסיג' על מערכת הבחירות לנשיאות", "זרקור לאיראן", 14 במאי 2013, <http://www.terrorism-info.org.il/he/articleprint.aspx?id=20513>.

"איני דיפלומט, אני מהפכן"

ניסיון להעצים את מעמדו של ג'לילי ניכר גם בהבלטת התגובות במערב בעקבות הצגת מועמדותו בבחירות. איגרת בחירות, שהופצה בימים האחרונים מטעם מטה הבחירות של ג'לילי, דיווחה בהרחבה על התגובות במערב למועמדותו בבחירות (<http://aqhasaeed.com/images/Untitled-1.pdf>). הדיווחים על תגובות אמצעי התקשורת במערב למועמדותו של ג'לילי נועדו גם להבליט את עמדותיו המדיניות הבלתי-מתפשרות המעוררות, לטענת תומכיו, חשש בקרב אויבי איראן ולחזק בכך את מעמדו הציבורי, בעיקר בקרב אזרחים הנמנים עם תומכי המשטר ומזוהים עם האגף הימני במחנה השמרני.

מוקדם להעריך בשלב זה עד כמה תצליח אסטרטגיית הבחירות של ג'לילי בגיוס תמיכה ציבורית משמעותית במועמדותו. היא עשויה, עם זאת, לפצות במידה מסוימת על חולשותיו המרכזיות, ובראשן: העדר ניסיון פוליטי וביצועי וחשיפה תקשורתית מוגבלת עד כה לציבור הרחב. זאת במיוחד אם גורמים בימין השמרני ובמוקדי כוח משמעותיים, כגון: משמרות המהפכה, הבסיג' והממסד הדתי יתגייסו לתמוך בו ובעיקר אם המנהיג העליון יכריע בזכות תמיכה (ולו מרומזת) במועמדותו.

